

Stockholm 2016-03-14

Sveriges Byggindustriers övergripande synpunkter på remissen Gestaltad livsmiljö SOU 2105:88.

Sveriges Byggindustrier är de enskilda byggföretagens bransch- och arbetsgivarorganisation och organiserar ca 3200 bygg-, anläggnings- och specialföretag. Sveriges Byggindustrier har tagit del av rubricerad remiss och vill framföra nedanstående synpunkter.

Sammanfattning

Utredningen lämnar förslag på ett nytt begrepp, Gestaltad livsmiljö, som ska täcka in arkitektur-, form- och designfrågor. Vi tror det är olämpligt att lansera ytterligare ett nytt begrepp i den svåra och stora flora av begrepp som karaktäriserar samhällsbyggnadssektorn. Redan arkitektur som begrepp tenderar att hos många snävas in till en fråga som berör estetisk gestaltning, utan hänsyn till många andra aspekter – funktion, ekonomi, hållbarhet, byggnaders och anläggningars plats i sammanhanget etc. Vi skulle föredra att man mer övergripande använder begreppet hållbar samhällsbyggnad, som kan inbegripa såväl förvaltningen och utvecklingen av den befintliga byggda miljön som tillskotten av nya samhällsfunktioner som kräver byggande.

Utredningen tar i många avseenden upp viktiga frågor och vi delar många slutsatser. Vi är dock tveksamma till den svaga kopplingen till näringslivet, såväl inom produktionsledet som förvaltningsledet. Landets bestånd av byggnader och anläggningar utgör en avsevärd del av nationalförmögenheten. För att förvalta, utveckla och utöka detta bestånd spelar fastighetsutvecklare, byggföretag och fastighetsföretag en avgörande roll. Riskvilliga företag med långsiktiga intressen är en förutsättning för att finansiera och genomföra byggprojekt och stadsutvecklingsprojekt med god arkitektur i alla dess bemärkelser. Medlemsföretag inom Sveriges Byggindustrier spelar en betydande roll i initieringen, planeringen och genomförandet av sådana projekt och det finns ett stort och aktivt intresse att medverka till en god och långsiktig utveckling. Förekomsten av riskvilligt kapital och riskvilliga företag innebär definitionsmässigt att man kan både vinna och förlora sin insats. Under goda år måste en god lönsamhet tillåtas för att brygga över och möjliggöra satsningar även i sämre tider. En helhetssyn inom området och god samverkan mellan olika parter bidrar till Sveriges övergripande konkurrens-

kraft, en av grundförutsättningarna för att över huvud taget kunna ha råd med en god arkitektur.

Arkitektur- och arkitektfrågor har historiskt drivits av arkitekter och ofta för arkitekter. Utredningen vidgar sig något från denna tradition, men kunde ha gått längre. Inom arkitektkåren finns ofta (men långt ifrån alltid) en tendens att se producenterna av byggnader som en motpart, som enbart drivs av kortsiktiga ekonomiska intressen. Det saknas också i såväl utbildning som praktik hos arkitekter alltför ofta kunskap om produktions- och ekonomifrågor. En intressant observation är att designspecialister inom andra områden (mode, konsumentprodukter, industriprodukter m m) fått något av en renässans för sin yrkesroll genom att göra precis tvärtom, intresserat och engagerat sätta sig in i produktionsfrågorna och erbjuda intressant design som på ett utmärkt (och ofta internationellt konkurrenskraftigt) sätt möter kraven på funktion, estetik och ekonomi.

Övriga kommentarer

Vi vill kommentera utredningens förslag på några utvalda punkter, där vi har avvikande mening eller vill förstärka förslagen:

- Förslag till nya nationella mål (kap 6)

Helhetssyn bör givetvis inkludera helhetssyn avseende företags möjligheter att planera, investera och producera byggnader och anläggningar på ett effektivt och lönsamt sätt.

Kunskapsutvecklingen avser såväl utveckling av arkitekters kunskap inom andra områden än arkitektur (ekonomi, teknik, produktion, förvaltning m m), som andra yrkeskategoriers kunskap om arkitektur.

- Förslag till en ny myndighet (kap 7)

Vi är tveksamma till behovet av en ny myndighet. Inom landet finns många myndigheter som hanterar frågor om byggd miljö och byggande. En huvudinställning bör vara att snarare slå samman myndigheter än att bilda nya.

- Det offentliga och förslag till insatser i en ny politik (kap 8)

Vi är mycket tveksamma till behovet av inrättande av en riksarkitekt.

Förslaget att inrätta en utvecklingsfond är positivt och bör utredas vidare. Sveriges Byggindustrier och Installatörsföretagen bedriver tillsammans med några fackliga organisationer inom området sedan mer än 30 år SBUF, Svenska Byggbranschens Utvecklingsfond. Genom avtal i kollektivavtal tillförs SBUF varje år storleksordningen 60 miljoner kronor. Pengarna används till forsknings- och utvecklingsinsatser inom bygg- och installationsområdena och resultaten blir offentligt tillgängliga. De senaste 20 åren har satsningarna på forskning utökats och genom bidrag till industridoktorander vid de svenska lärosätena har mer än 200 forskarutbildade personer tagit sina examina. Dessa personer har oftast gått tillbaka till anställning i sina företag, varigenom kunskaps- och kompetensnivån i entreprenörleden höjts väsentligt. Sveriges Byggindustrier bidrar gärna med sina erfaren-

heter vid eventuell uppbyggnad av en ny utvecklingsfond. Det skulle vara önskvärt att även andra branscher inom sektorn skapade liknande förutsättningar för långsiktig kompetensutveckling.

Vi är tveksamma till statliga bidrag till ett så kallat wild card-system, i synnerhet om det skulle användas i upphandlingssammanhang. Det finns redan idag stora möjligheter för exempelvis nyetablerade arkitekter och ingenjörer att nå ut med sina idéer i redan befintliga projekt- och innovationstävlingar. För upphandling i samband med konkreta byggprojekt måste man kunna ställa krav på erfarenhet av de komplicerade plan- och byggprocesserna. Vår bedömning är att det redan idag finns goda möjligheter att etablera nya företag och göra successiva inbrott på marknaden utan nya statliga stöd.

- Höjd kompetens vid offentlig upphandling (kap 9)

Detta område är förmodligen det allra viktigaste inom utredningen och vi tillstyrker föreslagna åtgärder. Speciellt viktigt är kompetensutveckling samt utveckling av upphandlingsformerna, inte minst vad gäller former för innovationsinriktade upphandlingar och upphandlingar där frihet ges att följa övergripande funktionskrav i stället för att slaviskt följa detaljregler vars ursprung är oklara och kanske inte ens aktuella. Upphandlingsmyndigheten bör gärna medverka till upphandlingspolicys inom stat och kommun där inriktningen blir att göra de offentliga upphandlingarna till goda förebilder för alla upphandlingar.

- Insatser för kunskap, kompetens och samverkan (kap 10)

Vi vill särskilt trycka på att studenter i arkitektutbildningar bör få såväl ökad bredd och ökat djup i sin kunskap om sammanhangen och processerna inom samhällsbyggandet. På vissa arkitektutbildningar ingår sådan utbildning knappast alls, vilket medför en obalans i kompetens när unga arkitekter ska möta andra yrkeskategorier. På samma sätt erfordras mer inslag av arkitekturfrågor i många andra utbildningar. En utökad integration mellan arkitekt- och ingenjörutbildningar, med till exempel vissa gemensamma kurser, skulle kunna medföra en bättre förståelse mellan yrkeskategorierna och möjligheter att gemensamt uppnå bättre slutresultat i yrkesutövningen.

- Behov av förändring av gällande lagstiftning (kap 11)

Vi för övergripande i andra sammanhang fram vår syn på behoven av förändringar i lagar och regler och tillämpningen av desamma och kommenterar det inte ytterligare här.

En detaljsynpunkt vill vi dock framföra, det stöd för innovativt byggande av bostäder åt unga som omnämns i 11.3.2 var enligt vår erfarenhet ett tillfälligt stöd som Boverket hade att fördela, men som inte längre finns. Vi är generellt tveksamma till statligt stöd till investeringsåtgärder, eftersom erfarenheten visar att medlen har en tendens att snedvrیدا konkurrensen och skapa "systemutnyttjande" snarare än att träffa de insatser som är mest angelägna.

En fråga som rör lagstiftning är frågan om dispenser från vissa lagar och bestämmelser. I den mån dispenser kan erfordras för att stimulera nytänkande och ett mer innovationsdrivet synsätt bör detta bejakas, givet att man också följer upp

effekterna av dispenserna för att få underlag för framtida förändringar av lagar och regler.

Frågor med anledning av detta svar lämnas av Björn Wellhagen, näringspolitisk chef vid Sveriges Byggindustrier tel. 0708-99 58 65 eller bjorn.wellhagen@sverigesbyggindustrier.se.

Sveriges Byggindustrier

Ola Månsson

Verkställande direktör